

Euskal Herriko Ahotsak
ahotsak.com

Kontxi Barturen Uriarte

*Bakio, Bizkaia
(1921-2024)*

Aurkibidea

Biografia

Artzalde auzoko Goikolea baserrian jaio eta hazi zen. Aita bertakoa zuen eta ama Artetxe baserrikoa. 11 nebarrebatatik hirugarrena izan zen eta ume-umetatik hasi behar izan zen etxeko zein baserriko lanetan, batik bat amaren alboan. Bost urte gaz hasi zen auzoko eskolan eta beranduago herrikora joan ziren. Asko josi zuen eskola garaian eta denetarik egin izan du familiakoentzat. Gerra Zibilean, etxean eta auzoan militarrek izan zituzten eta oso ondo gogoratzen du garai hura. 12 urtera arte eskolan aritu arren, 10 urte bete orduko umezain aritu zen Bizkarganen "Bizgane". Familia berekoekin, 14 urte gaz Gernikara joan zen neskame urte beterako. 20 urte gaz San Pelaioko Ostiena baserrira ezkondu zen eta bertan bizi izan zen ordudanik etxea eta baserriko beherrak ondo gobernatuz.

Zintak

BKO-001

- **Proiektua:** Euskal Herriko Ahotsak
- **Elkarrizketatzailea(k):** Goiria Mendiola, Nerea
- **Data:** 2012-05-29
- **Iraupena:** 60 min
- **Euskarria:** Bideo digitala
- **Kodifikatzailea:** Goiria Mendiola, Nerea

BKO-002

- **Proiektua:** Euskal Herriko Ahotsak
- **Elkarrizketatzailea(k):** Goiria Mendiola, Nerea
- **Data:** 2012-05-29
- **Iraupena:** 29 min
- **Euskarria:** Bideo digitala

Pasarteak

1. Irurak-bateko hoditeria lehertu

- **Erref:** BKO-001/002
- **Iraupena:** 0:01:24. **Hasi:** 00:04:31. **Bukatu:** 00:05:55
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Gertaera izugarriak eta ezbeharrak

Laburpena:

Bost urtegaz hasi zen eskolara. Irurak-bat zentraleko hodiak lehertu ziren justu eskolara hasi eta hurrengo egunean eta beraien baserriraino heldu ziren urak.

2. Eskolan josten

- **Erref:** BKO-001/003
- **Iraupena:** 0:03:12. **Hasi:** 00:05:55. **Bukatu:** 00:09:07
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Maisu-maistrak
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola

Laburpena:

Lehen jaunartzea zazpi urtegaz egin zuen. Bost urtegaz hasi zen eskolan eta josten ere irakatsi zien lehen jaunartzea egin orduko, ordurako arropak ere berak josi zituen-eta. Josten zelan ikasten zuten kontaktzen digu. Auzoko eskolatik herriko eskolara etorri ziren. Bertan Portugaleteko doña Jazinta Arostegi izan zuten maistra. Berarekin ere asko ikasi zuen eta gustuko zuen.

3. Dozenaka izara jositakoa

- **Erref:** BKO-001/004
- **Iraupena:** 0:04:20. **Hasi:** 00:09:07. **Bukatu:** 00:13:27
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola

Laburpena:

Bere izeko bat Buenos Airesera joan zen eta Kontxik eskolan josi zizkion bertara eroateko izarak-eta. Berak egindako izara horiek erakusketa batean aurkeztu zituzten. Ostean etxerako ere egin zituen izarak

4. Azukre-zakuekin alfonbrak egin

- **Erref:** BKO-001/005
- **Iraupena:** 0:02:18. **Hasi:** 00:13:27. **Bukatu:** 00:15:45
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lanbideak » Antzinako lanbideak » Artisauak

- Ekonomia eta industria » Lan-prozesuak

Laburpena:

Azukre-zakuekin alfonbrak zelan egiten zituen azaltzen du. Erakusketan erakusten zituzten.

5. Txamarra zelan egin

- **Erref:** BKO-001/006
- **Iraupena:** 0:02:55. **Hasi:** 00:15:45. **Bukatu:** 00:18:40
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lanbideak » Sastreak, jostunak
- Ekonomia eta industria » Lan-prozesuak

Laburpena:

Eskolan ikasi zuen josten umetan, denetarik egiten zuen. Behin, bere nebari txamarra bat josi zion eta zelan egin zuen kontatzen du pasarte honetan.

6. Galtzerdiak zelan egin

- **Erref:** BKO-001/007
- **Iraupena:** 0:03:07. **Hasi:** 00:18:40. **Bukatu:** 00:21:47
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lanbideak » Sastreak, jostunak
- Ekonomia eta industria » Lan-prozesuak

Laburpena:

Galtzerdiak egiten amak irakatsi zion. Atzamar bizkorrak izan ditu horretarako. Zelan egiten diren azaltzen du. Eskolako maistrak ez zuen bere amak egiten zituen moduan egiten.

7. Orratz motak

- **Erref:** BKO-001/010
- **Iraupena:** 0:01:40. **Hasi:** 00:23:00. **Bukatu:** 00:24:40
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lanbideak » Sastreak, jostunak
- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Pertsonaia ezagunak

Laburpena:

Josi behar denaren araberako orratzak erabili behar dira. Manolito eskekoa.

8. Errepublikan erlijioa eskolatik kanpo

- **Erref:** BKO-001/012
- **Iraupena:** 0:01:39. **Hasi:** 00:24:49. **Bukatu:** 00:26:28
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra aurrea » 1931-1936: II. Errepublika
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola

Laburpena:

Errepublika garaian, erlijioagaz lotutako dena kendu zuten eskolatik: gurutzeak, dotrina, errezoak. Orduetik aurrera dotrina jasotzeko elizara joan behar izaten zuten.

9. Eskolako ikasgaiak; ahizpak goi mailako ikasketak

- **Erref:** BKO-001/014
- **Iraupena:** 0:01:08. **Hasi:** 00:26:40. **Bukatu:** 00:27:48
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Ikasgaiak eta ikasmateriala
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskolaz aparteko ikasketak

Laburpena:

Eskolan gramatika, Espainiako historia, "Historia sagrada", aritmetika... ikasgaiak zituzten. Bere ahizpak aparteko ikasketak ere egin zituen horretarako gaitasuna zuen-eta. Gerora Bilboko Udaleko idazkaria izan zen.

10. Eskolarako berogailua erosteko, umeko pezeta bana

- **Erref:** BKO-001/017
- **Iraupena:** 0:02:44. **Hasi:** 00:28:42. **Bukatu:** 00:31:26
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola

Laburpena:

Eskoan ikasi zuen josten eta oso gustuko zuen gainera. Eskolako hizkuntza euskara zen. Neguan hotz egiten zuela-eta, berogailua erosteko ume bakoitzak pezeta bat eroan behar izan zuen. Berogailua berotzeko egurra ere etxetik eroan behar izaten zuten.

11. Eskolarako bata zuria

- **Erref:** BKO-001/018
- **Iraupena:** 0:01:02. **Hasi:** 00:31:26. **Bukatu:** 00:32:28
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Jantzi eta orraztu » Arropa eta oinetakoak
- Ohiturak eta bizimodua » Jantzi eta orraztu » Arropa garbitzea

Laburpena:

Eskolarako bata zuria janzten zuten, egunero arropa bera. Zapatuetan eroaten zuten etxera garbitzen berriro astelehenerako prest izateko.

12. Gurasoen eztei-bidaia Portugaletera

- **Erref:** BKO-001/019
- **Iraupena:** 0:01:58. **Hasi:** 00:32:28. **Bukatu:** 00:34:26
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Bikote kontuak » Ezkontzak

Laburpena:

Bere etxean 11 ume izan ziren. Bere gurasoak ezkondu zirenean, izeko batenean jan zuten. Zaldiaz eta gurdiagaz, zaldiarentzako belarra hartu eta Portugaleteko zubi esekia ikusten joan ziren bidaian.

13. Liburuak erdaraz, baina berba euskaraz

- **Erref:** BKO-001/022
- **Iraupena:** 0:01:15. **Hasi:** 00:37:32. **Bukatu:** 00:38:47
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Ikasgaiak eta ikasmateriala
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Dotrina

Laburpena:

Eskolako liburuak erdaraz zituzten, baina eurek euskaraz egiten zuten. Liburuak Mungian erosten zituzten. Eskolak eta dotrina biak ziren garrantzitsuak. Denek ez zuten gaitasun bera ikasterako orduan.

Transkripzioa

- Ta maistrie be euskeldune?
- Portugaletekue ixen zan. Erdera be... erdera be eitten gendun. Erdera emoten gendun libruiek. Libruiek erdera emoten genduzen: "Historia Sagrada", "Historia de España", geografidxe, aritmetika, gramatika... Ta handik gora gehidxau ez dot... asko gehidxau ez dot ikesi nik.
- Hori dana libruetan?
- E?
- Libruetan eukitten zenduen?
- Libruiek eukitten [...]. Geuk erositte harek libruiek. Amak erosi zittuzen [Mungidxen]. Libruiek geuk eruen biher izeten genduzen. Esaten doskun zer dan ta eruaten genduzen, ta geuk erosten genduzen.
- Ta zer zan inportantiaua eskolie edo dotriñie?
- Bueno, bidxek eukiko zebe inportantzidxe; dotriñiek be euki zebe, ta eskolie be bai. Ze, kapazidadie danak ez [deu] ataraten eskolan. Por ejemplo, nire sasoi, Teresa Ugalde ein zeen maestra. Maistra ein zeen. Eta [...] bere sekretaria ein zeen "en el ayuntamiento".

14. Baserriko jeneroa etxez etxe saltzen

- **Erref:** BKO-001/025
- **Iraupena:** 0:02:02. **Hasi:** 00:40:18. **Bukatu:** 00:42:20
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Herrira saltzera, erostera

Laburpena:

Umetan baserriko jeneroa saltzen zuen Bakioko etxe desberdinetan: arrautzak, fruta, bainak... Batutako diru dena amari ematen zion. Ama zapatuetan Mungiara joaten zen astoa hartuta.

15. Umetako olgetak

- **Erref:** BKO-001/027
- **Iraupena:** 0:01:43. **Hasi:** 00:42:35. **Bukatu:** 00:44:18
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Jolasak

Laburpena:

Umetako jolas batzuk azaltzen ditu: Trukeme, sokasaltoan, diaboloa, yo-yo...

16. Tabaka, panpinak, guridiak...

- **Erref:** BKO-001/030
- **Iraupena:** 0:02:01. **Hasi:** 00:45:32. **Bukatu:** 00:47:33
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Jolasak

Laburpena:

Tabaka jolasten zuten. Ama Mungiara joaten zen baserriko jeneroa saltzen eta handik ekartzen zituen. Zelan jolasten zuten azaltzen du. Panpinak trapuzkoak izaten ziren. Bere amaren lehengusu arotz batek egurrezko gurdi bat egin zien.

17. Gizonaren sei anaia gerran

- **Erref:** BKO-001/032
- **Iraupena:** 0:04:05. **Hasi:** 00:48:51. **Bukatu:** 00:52:56
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Gerran hildakoak eta zauritutakoak
- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Borroka

Laburpena:

Bere senarraren sei anaia egon ziren gerran. Horietako bat Elgetan desagertu zen, sekula ez zuten bere berririk izan. Nondik nora ibili ziren kontatzen digu pasarte honetan.

18. Militarrei arropak garbitzen

- **Erref:** BKO-001/033
- **Iraupena:** 0:03:06. **Hasi:** 00:52:56. **Bukatu:** 00:56:02

- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Borroka

Laburpena:

Bere senarraren sei anaia egon ziren gerran. Aurreko pasartean kontatzen duen moduan, hemen ere sasoi hartako bizipenen berri ematen digu. Bakion zeuden militarrei arropak garbitzen zizkieten eta horren truke dirua ematen zien.

Ahotsak.eus-eko edukiarekin sortutako dokumentu automatikoa.

2026-04-08

CC-by-sa | Ahotsak.eus

Badihardugu Euskara Elkartea

Markeskua Jauregia, 20600 Eibar

943121775 - ahotsak@ahotsak.com